

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 19 marca 2024 r.

Pozycja 45

POSTANOWIENIE z dnia 12 grudnia 2023 r. Sygn. akt Ts 233/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Piotr Pszczółkowski – przewodniczący
Zbigniew Jędrzejewski – sprawozdawca
Rafał Wojciechowski,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 13 grudnia 2022 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.J.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 13 września 2021 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił o zbadanie zgodności: 1) art. 130 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm., dalej: k.p.c.) w zakresie zwrotu „jeżeli od pisma nie uiszczono należnej opłaty” z art. 30 w związku z art. 77 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1, art. 47 w związku z art. 77 ust. 1 i w związku z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 77 ust. 2, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 2 Konstytucji; 2) art. 370 k.p.c. w zakresie wyrażenia „nieopłaconą” z art. 30 w związku z art. 77 ust. 1 oraz w związku z art. 45 ust. 1, art. 47 w związku z art. 77 ust. 1 oraz w związku z art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2, art. 79 ust. 1, art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 2 w związku z art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji; 3) art. 77 § 1 i 9 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, ze zm., dalej: p.u.s.p.) z art. 10 ust. 2, art. 10 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji; 4) art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 2072, ze zm.; dalej: u.o.t.p.TK) w zakresie, „w jakim przyjmuje się, że stanowi on delegację do stosowania w toku wskazanego w nim postępowania przepisów Ustawy Kodeks Postępowania Cywilnego (...) oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (...)” z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 7, art. 79 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji; 5) art. 117 § 2 k.p.c.

w zakresie, w jakim „przyjmuje się, że stanowi on delegację do stosowania w toku wskazanego w nim postępowania przepisów oraz Ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (...)” z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 7 Konstytucji; 6) art. 398²³ k.p.c. w zakresie wyrażenia „jako sąd drugiej instancji” z art. 45 ust. 1, art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2, art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1, art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

2. Postanowieniem z 13 grudnia 2022 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 2 stycznia 2023 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Wskazał, co następuje:

- 1) skarga w zakresie, w jakim odnosi się do naruszenia wolności i praw konstytucyjnych w wyniku wydania 10 grudnia 2020 r. postanowienia Sądu Apelacyjnego w K. (sygn. akt [...]), została złożona z przekroczeniem terminu określonego w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK;
- 2) żadne ze wskazanych w skardze rozstrzygnięć podjętych w sprawach skarżącego nie orzeka ostatecznie o delegacji sędziego w oparciu o normę wynikającą z zaskarżonego art. 77 § 1 p.u.s.p.;
- 3) złożone do TK pisma nie odnoszą się do zaskarżonego art. 130 § 1 k.p.c.;
- 4) zgodnie z systematyką u.o.t.p.TK oraz celowościowym jej rozumieniem – do rozpoznania wniosku o przyznanie pełnomocnika z urzędu na podstawie art. 44 ust. 2 u.o.t.p.TK mają zastosowanie przepisy k.p.c. z uwagi na normę wynikającą z art. 36 u.o.t.p.TK;
- 5) zaskarżony art. 117 § 2 k.p.c. jest tylko jednym z przepisów określających normy postępowania w sprawie wniosku o przyznanie pełnomocnika z urzędu. Prawo do weryfikacji prawdziwości danych przekazanych przez wnioskodawcę w składanym do sądu oświadczeniu wywodzić należy nie tyle z zaskarżonego przepisu (co zdaniem skarżącego było nieuprawnionym zwyczajowym stosowaniem tego przepisu), ile z art. 117¹ § 1 zdanie drugie w związku z art. 119¹ k.p.c.;
- 6) brak jest uzasadnienia zarzutów niezgodności art. 44 ust. 2 u.o.t.p.TK oraz art. 117 § 2 k.p.c. z przepisami Konstytucji, a treść zarzutów wskazuje, że odnoszą się raczej do procesu stosowania tych przepisów;
- 7) zarzut niekonstytucyjności art. 398²³ k.p.c.:
 - a) nie został uzasadniony,
 - b) nosi cechy bezzasadności;
- 8) zarówno art. 7, jak i art. 10 ust. 2 Konstytucji nie są źródłami wolności ani praw, a zatem nie mogą być wzorcami badania konstytucyjności w trybie skargi konstytucyjnej.

3. Pełnomocnik skarżącego zażaleniem wniesionym do Trybunału Konstytucyjnego 9 stycznia 2023 r. (data nadania) odniósł się do niektórych spośród podstaw odmowy nadania dalszego biegu skardze, wskazanych w punkcie 2 niniejszego postanowienia.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2072; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK).

2. Trybunał stwierdza, że złożone zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie, nie wzrusza bowiem podstaw odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

2.1. W piśmie z 9 stycznia 2023 r. skarżący podniósł, że w toku postępowania, w przedmiocie wniosku o zwolnienie go od kosztów sądowych, zakończonego postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z 14 października 2019 r. (sygn. akt [...]) orzekał sędzia delegowany, w związku z czym przepisy określone w punkcie 3 *petitum* skargi miały zastosowanie w jego sprawie.

Na wstępie należy zauważyć, że zaskarżone paragrafy (1 i 9) artykułu 77 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, ze zm.; dalej: p.u.s.p.) stanowią o dwóch wykluczających się trybach delegowania sędziego. Skarżący w piśmie procesowym z 11 lipca 2022 r. wskazał, że w składzie Sądu Apelacyjnego w K. wydającym postanowienie z 10 grudnia 2020 r. (sygn. akt [...]); dalej: postanowienie Sądu Apelacyjnego z 10 grudnia 2020 r.) orzekała sędzia delegowana na podstawie art. 77 § 1 p.u.s.p.

Trybunał przypomina, że z art. 79 ust. 1 Konstytucji wynikają wymogi warunkujące wniesienie i merytoryczne rozpoznanie skargi: naruszenie określonych w Konstytucji wolności lub praw, których podmiotem jest skarżący, uzyskanie ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej rozstrzygającego o tych wolnościach lub prawach skarżącego oraz wykazanie, że to ustawa lub inny akt normatywny, będące podstawą ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego, stanowią źródło naruszenia jego wolności lub praw (zob. postanowienie TK z 28 stycznia 2015 r., sygn. SK 15/14, OTK ZU nr 1/A/2015, poz. 10).

Odnosząc powyższe do sprawy skarżącego, należy stwierdzić, że złożone zażalenie nie podnosi nowych argumentów, które umożliwiłyby podważenie wniosku Trybunału Konstytucyjnego wyrażonego w punkcie 2.2 postanowienia TK z 13 grudnia 2022 r., zgodnie z którym żadne ze wskazanych w skardze rozstrzygnięć podjętych w sprawach skarżącego nie orzeka o delegacji sędziego. W szczególności, mając na uwadze zaskarżony przepis p.u.s.p., skarżący nie przedstawił argumentacji dowodzącej, że postanowienie Sądu Apelacyjnego z 10 grudnia 2020 r. przesądza na jego podstawie w sposób ostateczny o zakresie wolności i prawach skarżącego.

2.2. Z treści złożonego pisma z 9 stycznia 2023 r. wnioskować można również, że skarżący ma zastrzeżenia wobec podstawy odmowy nadania dalszego biegu skardze, podniesionej w postanowieniu Trybunału Konstytucyjnego z 13 grudnia 2022 r., jaką jest przekroczenie terminu złożenia skargi w części wynikającej z postępowania zakończonego postanowieniem Sądu Apelacyjnego z 10 grudnia 2020 r. Skoro jednak nie poparł powziętych wątpliwości żadną argumentacją, nie można uznać, by podważył zasadność powyższej podstawy odmowy nadania biegu skardze.

2.3. Skarżący w zażaleniu podjął natomiast rozważania w przedmiocie oceny prawidłowości procedury procesowej zastosowanej przez Sąd Rejonowy w wyniku złożenia przez skarżącego wniosku o przyznanie pełnomocnika z urzędu. Wskazał, że jego zdaniem z zaskarżonego przepisu u.o.t.p.TK wynika jedynie uprawnienie sądu do wyznaczenia pełnomocnika, a wszystkie inne czynności podjęte przez Sąd Rejonowy na podstawie przepisów k.p.c. nie mają skutku prawnego.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, że postępowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym nie jest właściwe do rozstrzygania o wątpliwościach w powyższym zakresie. Jeśli bowiem skarżący powziął wątpliwości co do prawidłowości procedury, o ich skutku prawnym rozstrzygnąć powinien sąd w postępowaniu kasacyjnym dotyczącym ewentualnych podstaw stwierdzenia nieważności postępowania.

Następnie Trybunał zaznacza, że wbrew twierdzeniom skarżącego, nawet stwierdzona nieważność postępowania nie pozbawia skutków orzeczenia *ex lege*, lecz uzasadnia jego zażalenie z tej przyczyny. Tym bardziej nieuprawnione jest twierdzenie skarżącego, jakoby czynności procesowe podjęte przez Sąd Rejonowy były bezskuteczne w jego sprawie.

Wreszcie, przyjęcie sposobu dedukcji skarżącego prowadziłoby do konkluzji, że nie nastąpiło ostateczne rozstrzygnięcie w jego sprawie w przedmiocie wniosku o przyznanie pełnomocnika z urzędu. W następstwie, zarzuty odnoszące się do przepisów, które miałyby wtedy zastosowanie, należałoby ocenić jako przedwczesne, mające bowiem charakter abstrakcyjny, nie zaś, jak wymaga tego specyfika skargi konstytucyjnej – indywidualny, skonkretyzowany.

Trzeba także podkreślić, że zarzuty skarżącego stanowią w istocie powtórzenie argumentów podniesionych we wcześniejszych pismach procesowych, nie mogą być więc podstawą do uwzględnienia złożonego zażalenia. Skarżący nie podważył przede wszystkim wnioskowania z systemu prawa, przeprowadzonego w postanowieniu TK z 13 grudnia 2022 r. (część 3.1), a prowadzącego do konkluzji, iż do rozpoznania wniosku o przyznanie pełnomocnika z urzędu mają zastosowanie przepisy k.p.c. na podstawie art. 36 u.o.t.p.TK.

2.4. Skarżący nie odniósł się do podstaw odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w zakresie, w jakim dotyczy ona art. 398²³ § 3 k.p.c. (tj. oczywistej bezzasadności zarzutu oraz braku jego uzasadnienia, czy to w skardze konstytucyjnej, czy w piśmie z 11 lipca 2022 r., doręczonym do Trybunału w odpowiedzi na zarządzenie sędziego TK z 22 czerwca 2022 r., którym został do powyższego wezwany).

Zażalenie winno odnosić się do podstaw odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Tego wymogu nie wyczerpuje ani powtórzenie przez skarżącego argumentacji przedstawionej już w skardze (s. 18-19 skargi konstytucyjnej), ani też stwierdzenie, że rozstrzygnięcie wydane przez referendarza sądowego nie spełnia wymogów rozpoznania sprawy przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd.

Na marginesie zauważyć trzeba, że podstawę prawną do wydania orzeczenia przez referendarza sądowego stanowi art. 123 § 2 k.p.c., który nie został poddany kontroli Trybunału Konstytucyjnego przez skarżącego. Dodać należy, że w sprawie ze skargi konstytucyjnej o sygn. SK 6/18 (OTK ZU A/2019, poz. 62) 20 listopada 2019 r. orzeczono, iż powyższy przepis w zakresie, w jakim przyznaje referendarzowi sądowemu prawo do orzekania w sprawie ustanowienia pełnomocnika z urzędu w postępowaniu przed Trybunałem, jest zgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji. W uzasadnieniu przesądzono, że ustawodawca, zezwalając referendarzom na rozstrzyganie o prawie do pomocy z urzędu i zapewniając jedynie następczą kontrolę sądową takich rozstrzygnięć, nie przekroczył przysługującej mu swobody regulacyjnej.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.